

Kadar se razlije sij iz božjih rok

Pindarjevi slavospevi že 2500 let veljajo za najlepšo poezija o športu

»Kakor podnevi ni nobene zvezde, toplješe in bolj sijoče od sonca, tako ni nobenega tekmovanja, ki bi bilo veličastnejše od olimpijskih iger,« je zapisal grški pesnik Pindar v petem stoletju pred Kristusom. Vendar Pindar ni pisal samo slavospevov športu in športnikom, ampak se je spraševal tudi o tem, kaj je človek. Tako tudi v enem od spevov: »Enodnevnice! Kaj pa je 'nekdo'? In kaj 'nihče'? Sen sence je človek. A kadar se razlije sij iz božjih rok, žareča luč je nad ljudmi in sladko je življenje.«

V četrtek, 20. junija, je bila v galeriji Družina v Ljubljani predstavljena knjiga starogrškega pesnika Pindarja *Slavospevi in izbrani fragmenti*. Izbor in prevod je opravil Brane Senegačnik, ki je dodal tudi izčrpne opombe in napisal obširno spremno besedo. Knjiga je izšla pri Družini v novi zbirki *Sidera*, zanjo pa sta tako njen urednik David Movrin kot prevajalec Brane Senegačnik, oba klasična filologa in profesorja na ljubljanski Filozofski fakulteti, na predstavitvi dejala, da tako izvrstno pripravljene knjige že dolgo nista videla. Pri tem sta posebej pohvalila založbo, ki je omogočila skrbno pripravo knjige, in Lucijana Bratuša, ki je prispeval opremo in naredil prelom.

Grški pesnik Pindar je zahteven, tu in tam celo težek, vendar vrhunski pesnik, ki je »moderen« celo v današnjem smislu. Pri tem izstopa med starogrškimi pesniki. Tudi zato je bilo njegovo delo prevedeno v slovenščino le v nekaj izborih, ne pa še tako obširno kot s to knjigo.

PESNIK SILOVITE GOVORNIŠKE MOČI

O življenju enega največjih starogrških pesnikov, Pindarju, je znanega zelo malo. Rodil se je okoli leta 518 pred Kr. v vasi blizu Teb, umrl pa okrog leta 438. Verjetno je pripadal aristokratski rodbini Ajgejdov. Učil se je igranja na avlos, vodenja zbora oziroma režije zborovskega nastopanja v Atenah. Že zelo zgodaj v antiki je obveljal za največjega grškega zborovskega liričnega pesnika. Neki Rimljan je dejal, da je od devetih grških liričnih pesnikov Pindar »daleč največji zaradi veličastnega navdiha, naukov, besednih figur, razsipnega obilja snovi in

Od leve: Pavle Ravnohrib, Tone Rode, Brane Senegačnik, David Movrin in harfistka. Foto: I. Ž.

besed in kakor reka silovite govorniške moči«. Verjetno je bilo to občudovanje vzrok, da se je njegovo delo od vseh drugih liričnih pesnikov ohranilo v daleč največjem obsegu.

Poleg visokih vrednostnih pridevnikov se Pindarjeve poezije že od antike naprej drži še eden: da gre za težavnega, težko razumljivega pesnika, kar pa seveda ne pomeni zanikanja njegove veličine.

V kakšnih okoliščinah je nastajala Pindarjeva poezija? Ob koncu šestega stoletja pred Kr. se je v zborovski liriki oblikovalo novo razmerje med pesnikom, naročnikom pesmi in občinstvom. Pesnik je dobil naročilo za pesem od zasebnika, navadno od tirana ali aristokrata, od državnih ali mestnih oblasti. Šlo je za ekonomski odnos: profesionalni pesnik je v skladu s pogodbo odšel na prizorišče praznovanja, kjer je pripravil zbor za izvedbo slavospeva, ali pa je v ta namen poslal koga drugega, ki je bil usposobljen za to, da je opravil njegovo delo.

SPOJ HVALNICE, MITA IN DOGODKA

Kot opozarja Senegačnik, je v Pindarjeve slavospeve zelo težko vstopiti, če vsaj v grobih potezah ne poznamo antičnega grškega športa in družbenega in religioznega okvira, v katerem so ga gojili. Zato je v knjigi vse troje tudi obširneje osvetlil. Stari Grki so namreč že od časov, ki jih opisuje *Iliada*, tako rekoč ob vsaki priložnosti od zmage do pogreba prirejali tekmovanja v naj-

različnejših zvrsteh športa, v poeziji in glasbi.

Pindarjev etični svet je bil konservativen: opeval je »arhaične«, starodavne vrednote dorske aristokracije, ki so v navezavi na mit skozi prizmo njegove poezije žarele kot prvobitne človekove kreposti, utelešene v dejanjih polbožanskih junakov iz davnine. Človek je minljiv: to je globinsko določilo njegove eksistence, ki mu narekuje zmernost in preudarnost ter ga spodbuja, naj sledi visoki vrednosti prave mere in trenutka; obenem kaže njegovo odvisnost od bogov in narave.

Zgradba Pindarjevega slavospeva je v precejšnji meri določena z njegovo pragmatiko, z družbeno vlogo, ki jo je opravljal. Vsak slavospev je edinstven spoj hvalnice, mita in njegove povezave z aktualnim dogodkom. Nekateri elementi pa se pojavljajo v vseh pesmih in so zato nekakšne obvezne sestavine. Ti so ime zmagovalca, njegovega mesta in očeta ter navedba iger in tekmovalne discipline. Zelo pogost je himnični element: molitve k bogovom, zlasti tistim, ki so veljali za pokrovitelje slovesnih iger ali pa so bili zaščitniki zmagovalčeve domovine.

Predstavitve te izčrpne knjige, ki zapolnjuje še eno vrzel v naši nacionalni prevodni literaturi, je povezoval direktor založbe Družina Tone Rode, v drugem delu predstavitve pa sta Pindarjeve slavospeve ob glasbi harfe prebirala igravec Pavle Ravnohrib in prevajalec Brane Senegačnik. ■

IVO ŽAJDELA